

Του Απόστολου Α. Πιερρί

Τα λάθη πληρώνονται - και είναι δίκαιο

Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική δεν εκφράζει τη γεωστρατηγική του οικείου χώρου μας

Εξακολουθεί την πολιτική των Ευρωπαϊκών Προστατριών Δυνάμεων - Θα αλλάξει;

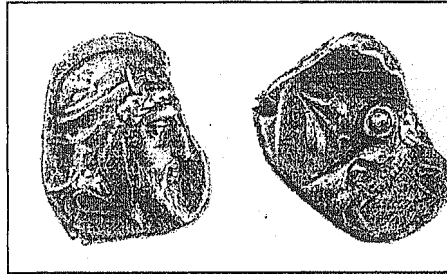
Η κοσμική τάξη είναι αδήριτος και απαράβατος. Κάθε παράβαση της γεννεί διαδικασίες αυτοδιόρθωσης. Αυτό το γεγονός ακριβώς χαρακτηρίζει τα φυσικά και ελεύθερα συστήματα, και συνιστά την ευσταθή ισορροπία τους. Η διαβίωση μιας παράβασης περιλαμβάνει αναγκαστικά την τιμωρία της. Η τιμωρία της δεν είναι ανταποδοτικό πάθος της θείας αρμονίας, αλλά αυτή η ουσία της δικαιοσύνης. Χωρίς αυτήν το σύστημα θα απορρυθμιστόταν. Αν μια απόκλιση από τη σωστή πορεία δεν διορθωθεί, το κινούμενο θα πάει στα λάθος μέρη, θα πέσει σε ανάμικτα εδάφη και γκρεμούς και φωτιές και θάλασσες. Η απαραίτητη αυτή διόρθωση της απόκλισης είναι η τιμωρία για το λάθος πορείας - και χωρίς αυτήν δεν γίνεται επανόρθωση στη σωστή πορεία. Η επανόρθωση αναγκάζεται ζημιά για το υποκείμενο που έκανε το λάθος. Αν ζημιά δεν ακολουθεί το λάθος, η ορθότητα της αλήθειας δεν θα έχει δικαίωση. Το χάσιμο ακολουθεί το λάθος, όπως ακριβώς η αυτάρκεια την αλήθεια. (Πι αυτό σε θρακωτικό επίπεδο υπάρχει η Κόλαση, όσο αναγκαία υπάρχει και ο Παράδεισος). Το λάθος και η αποτυχία πληρώνονται, το σωστό και η επιτυχία αμείβεται - κι αυτό είναι δικαιοσύνη.

Η ηγετική αναξιοκρατία της ΝεοΕλληνικής πραγματικότητας θέλει όμως να μην καταβάλει το τίμημα της ανικανότητάς της, για να μπορεί να διατηρεί την εξουσία. Γιατί αν το λάθος πληρώνεται, η αποτυχία θα ήταν έκδηλη, και κατά συνέπεια ο παραμερισμός της βέβαιος και γρήγορος. Για να αποφευχθεί αυτό χρειάζεται οι συνέπειες της αποτυχίας να αβλύνονται μέχρι εξαφανιστούν τους. Όμως αυτό συνεπέρχει ότι και οι συνέπειες της πραγματικής επιτυχίας (δεν εννοώ τις καταπονήσεις στο εσωτερικό του καταστημένου) θα πρέπει να εξορκίζονται. Έτσι δεν υπάρχει κίνητρο για την ικανότητα, να συνθέτει τη χαμηλή απόδοση του συστήματος. Όπως έχω αναλύσει προηγουμένως, η αναξιοκρατία βλάπτει σοβαρά την κοινωνία. Και την βλάπτει πολύ περισσότερο από τη ζημιά που η κοινωνία θα είχε, αν τιμωρείτο και αυτή για τα λάθη της ηγεσίας της. Γιατί πέρα και πάνω από τα άλλα θετικά μιας τέτοιας φυσικής ακολουθίας των γεγονότων, είναι θα γλιτώνει η κοινωνία και από την αναξιοκρατία της. Οπότε θα είχε προσωπική σημαντική κέρδους αμέσως και (μεγεθυνόμενου) στο μέλλον. Την παρούσα ζημιά από τις συνέπειες των λαθών της αναξιοκρατίας της, θα υπερασπίστηκε το κέρδος από την απολαγή της κοινωνίας από αυτήν την αναξιοκρατία. Αντιθέτως, όταν τα λάθη δεν πληρώνονται,

η επαναφορά στο σωστό δρόμο δεν γίνεται (ει μόνον επιφανειακά), έτσι τα λάθη συσσωρεύονται, οι συνέπειές τους μεγεθύνονται, και στο τέλος επέρχεται κολοσσιαία κατάρρευση, που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί αν είχε αφαιρεθεί από νωρίς να λειτουργήσει ο αυτόματος μηχανισμός εξυγίανσης και διόρθωσης που υπάρχει στα φυσικά και ελεύθερα συστήματα. Όσο μάλλον καθυστερεί να λειτουργήσει ο λυτρωτικός αυτός μηχανισμός, τόσο η συσώρευση της αποτυχίας είναι μεγαλύτερη, τόσο βαθύτερες οι συνέπειες της τελικής, αναπόφευκτης κατάρρευσης του αναξιοκρατικού συστήματος.

Αυτό που περιγράφω είναι κατά βάση το αρχαιοελληνικό βίωμα (θρησκευτικό, φιλοσοφικό, ηθικό, κοινωνικό): ένα βίωμα σκληρό σαν το ον.

Όταν μια χώρα δεν διορθώνεται τα λάθη της πληρώνοντας το τίμημα της διαπράξης τους, δεν είναι μόνον ότι προκαλεί έτσι την εφαρμογή του νόμου της αρνητικής συσώρευσης, αφού κάθε αρχικό λάθος, αφηνόμενο αδιόρθωτο, οδηγεί σε συνεχώς αυξανόμενη απόκλιση (αποτυχία, ανεπιτυχία βλάβη). Ακόμη περισσότερο μια τέτοια πολιτική δημιουργεί κουλτούρα ανευστότητας και αναποτελεσματικότητας σε όλη την κοινωνία και σε όλες τις εκφάνσεις της συγκροτημένης ανθρώπινης δραστηριότητας. Κανένας δεν νοιάζεται, και δεν έχει συμφέρον να νοιάζεται, για την καλή δουλειά σε οποιοδήποτε τομέα. Ούτε η κακή δουλειά τιμωρείται, ούτε η καλή επιβραβεύεται, με την απαιτούμενη οξυμένη διάκριση. Αντιθέτως υπάρχει προεστίαση από τις συνέπειες της αποτυχίας, ενώ και η επιτυχία δεν συνεπάγεται αντίστοιχη ανταμοιβή ρόλων και πόρων. Τα αντικίνητρα αυτά για ικανότητα και επιτυχία που χαρακτηρίζουν την σημερινή ΝεοΕλληνική πραγματικότητα, αντιπροσέχονται τα με την κουλτούρα που επικρατεί σε ισχυρές και ανεπτυγμένες δημοκρατίες με γερό στομάχι, όπως κατ'εξοχή είναι η Αμερικανική (ανάλογα προς την αρχαία Αθηναϊκή). Ο ανταγωνισμός εκεί είναι οξείας. Χρειάζεται αγώνας επί πραγματολογικής βάσης ικανότητας και επιτυχίας για να κερδηθεί μια "θέση", και ακόμη μεγαλύτερη για να κρατηθεί, ή μάλλον για να συνεχιστεί η "ανάβαση", αφού κάθε ερσιμαχικός σημαίνει αναγκαστικά προσεκτική πτώση. Πότε δεν είναι αίσιομορο, και τίποτε δεν είναι "δικαίωμα", και τίποτε δεν είναι "κτημένη". Κάθε οργανωτικό σχήμα, τόσο στο ανθρώπινο ιεραρχημένο δυναμικό του, όσο και σε αυτή τη διαρθρωτική δομή του σε δεύτερο επίπεδο, ισχύει όσο λειτουργεί καλά και αποδοθεί. Η κοινωνία δεν το έχει κερδίσει από καμία υπερβατική αρχή δικαιοσύνης. Η μόνη εν εσχάτος δικαιοσύνη σε όλα τα πράγματα είναι πραγματιστική.

Νόμισμα του Φαρνάβζου (Πιθανότατα), Στρατήγη Ελλησπόντου της Περσικής Αυτοκρατορίας, c. 409-405 π.Χ. Τύπος αθηναϊκού τετραδράχμου, με την Αττική γλώσσα και την επιγραφή ΒΑΣ(ΙΛΕΩΣ) Κοινότητα αισθητική και οικονομική στον ενιαίο χώρο, ακόμη και υπό διαφορετικές πολιτικές και κρατικές αρχές.

Βεβαίως κάθε θεσμοθέτηση μπορεί να δημιουργήσει δυσκαμψίες στην άμεση προσαρμοστικότητα που θα απαιτείτο σύμφωνα με την αρχή του πραγματισμού και λειτουργισμού. Ο κάτοχος μιας θέσης π.χ. μπορεί να την χρησιμοποιήσει για να θεωρηθεί απέναντι στις συνέπειες του κυριαρχούντος κληρονομιάς ανταγωνισμού. Αλλά ένα σύστημα με ελαφρύ κανονιστικό πλαίσιο για την άσκηση της ανθρώπινης δραστηριότητας και με εμπειρογμένο το αγωνιστικό ιδεώδες της κοινωνικότητας έχει διεξόδους και όλη ενάντια στις καταχρήσεις της θεσμικής συγκρότησής του. Και αποδείξη της λειτουργικότητας τέτοιων διεξόδων και όλην ευφραίνεται όπως πάντα στο αποτέλεσμα. Η ανθρώπινη κινητικότητα στις ιεραρχικές της εξουσίες σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης κοινωνικότητας είναι μέγιστη στο ελεύθερο και φυσικό σύστημα. Αντιθέτως στις αναξιοκρατικές παρατηρηθείς ανεπίτευξη μονιμότητα στις διανομές ρόλων και πόρων. Αυτό είναι βαθύτατα αφιλόκο: γιατί η ανθρώπινη φύση είναι τέτοια που, σαν κανόνα, για κάθε κατοχή θέσης, ρόλου και πόρου ταχύτητα γεννιέται ο ανταγωνισμός που θα προκλήσει τον κάτοχο σε αγώνα εξουσίας. Και αυτό είναι για το καλό της κοινωνίας: γιατί η κοινωνία χρειάζεται τον καλύτερο σε κάθε θέση, ρόλο και πόρο - και κερδίζει από αυτό στο σύνολό της.

Η εφαρμογή των αρχών που εξήγησα παραπάνω είναι άμεσα προφανής στα θέματα της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Εγγραφο και εξήγησα στο προηγούμενο άρθρο μου ότι η πολιτική αυτή είναι αναξιόπιστη. Είναι και ανεδαφική. Γιατί στην ουσία δεν θέλει να δεχθεί τις συνέπειες των λαθών της. Και δεν θέλει να δεχθεί υπολογίζοντας ότι σε ένα κατάλληλο βέβαιον χρόνος θα μπορούσε να τις αποφυγεί με τη μέθοδο της συνεχούς αναβλήσεως κτήσεως. Διαπραττεί έτσι και θεμελιώδες σφάλμα δεύτερης τάξεως. Γιατί η κοσμική τάξη είναι έτσι ώστε οι συνέπειες ενός σφάλματος, που δεν αναγνωρίζεται εμπρόθεως με την αποδοχή των συνεπειών του, να μεγάλωνουν συνεχώς. Πράγμα που δεν προηγείται καλά για τη χώρα μας (συγκρίνετε τις εξελίξεις στη Σερβία).

Ας δούμε τις συγκεκριμένες εφαρμογές της γενικής πραγμα-

τολογικής αρχής που εξήγησα παραπάνω. Από το 1955 η Ελλάδα ακολούθησε λάθος πολιτική για το χώρο μας, στην αρχή για το Κυπριακό. Το αρχικό λάθος έγινε προσπάθεια να διορθωθεί ρεαλιστικά, αλλά αναποτελεσματικά (χωρίς γενικότερο ΕλληνοΤουρκικό στρατηγικό συντονισμό), με τις Συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίνου. Οι συνθήκες αυτές αποτελούσαν μια χειρότερη κατάσταση από τις εύλογες προοπτικές του 1953, και έτσι αντιπροσώπευαν το τίμημα του λάθους που συνέβη εν τω μεταξύ. Ο παγκόσμιος διπολισμός που επικρατούσε τότε έπαισε την Κυπριακή ηγεσία και το Λονδίνο: θα αναγνωριζόταν η ιδεολογία περί "διεθνούς δικαίου". Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν η νέα κατάσταση στην Κύπρο το 1974. Και τώρα η βέλτιστη αμυνόμενη λύση είναι φυσικό χαρότερο (από την όποση του ΝεοΕλληνικού Κράτους) και από τις Συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίνου: θα αναγνωριζόταν δυο εδαφικές (και όχι μόνο κοινοτικές) οντότητες με ευρύτατο ορίζοντα αυτονομίας στην κάθε μια τους. Ούτε αυτό θα είναι το τέλος των δεινών αν η πολιτική της ΕλληνοΤουρκικής αντιπαράθεσης που εγκαταστάθηκε το 1955 συνεχισθεί, παρά τη διαφανή και δαήλι και ανεπαρκή τάση ανατροπής της, και απανδούση στη γενική αρχή του Συστήματος του 1930 (Βενιζέλος - Ατατούρκ). Και τη στιγμή που απαιτείται και απλώς επιστροφή εκ νέου το πνεύμα συνεργασίας, αλλά νέα δυναμική αρχή για μια συνολική στρατηγική σύγκλιση Ελλάδας - Τουρκίας.

Παράμοια επιδείνωση της θέσης της Ελλάδας σαν συνείπια των εσφαλμένων στρατηγικών ελλογιών της συμβαίνει και στο Αιγαίο. Από ένα de facto Ελληνικό αρχιπέλαγος φθάσαμε σε κατάσταση διαφιλορριζώμενης εδαφικής κυριαρχίας σε βραχονησίδες και νησίδες με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ένας εσμός από συγκεκριμένα προβλήματα έχει ανακύψει: υφαλοκρηπίδα, ενάριστος χώρος και έλεγχοι FIR, χωρικά ύδατα, αποστρατηγικοποίηση των μεγάλων νησιών, εδαφική κυριαρχία σε νησίδες, κοινές δικαιοδοσίες για την αμυντική θαλάσσια και ασφαλεία. Μια κραυγαλέα απόδειξη της αναξιοπιστίας της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής

παρέχει και το γεγονός ότι το βάρος των προβλημάτων αυτών (ιδιαίτερα ορισμένων από αυτά) οφείλεται ακριβώς στις Συνθήκες, την απόλυτη τήρηση των οποίων (σαν Θεία Θέσφατα) έχουμε αναγάγει σε ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής πολιτικής της χώρας (κλασικό παράδειγμα η αποστρατηγικοποίηση των νησιών).

Η επιδείνωση της θέσης της χώρας υπό το βάρος αυξανόμενων προβλημάτων είναι συνέπεια των στρατηγικών σφαλμάτων της. Ας αναγνωρίσουμε νωρό στο 1955, και σε παρακολούθησους με το φαύλο κύκλο των εξελίξεων που δρομολογήθηκαν από τότε. Τα ζωτικά συμφέροντα Ελλάδας και Τουρκίας συμπίπτουν γεωπολιτικά, αφού ο κοινός χώρος τους, το ΒαλκανοΜικρασιατικό πεδίο, είναι χώρος αυξημένης, διαρκούντος ενότητας και ρυμάλειου δυναμικού. Η αντιπαλότητα κατά καιρούς μεταξύ των διαφόρων πόλων του ΒαλκανοΜικρασιατικού γεωπολιτικού συμπλέγματος οφείλεται στη διεκδίκηση από κάθενα από αυτούς του κεντρικού ρόλου στην οργάνωση μιας γενικής συνδιορθωσης του πεδίου ώστε να μεγιστοποιείται το δυναμικό του. Είναι εσωτερικός ανταγωνισμός του συστήματος για να αναδειχθεί με "θεία κρίση" ποιος είναι ο ικανότερος οργανωτικός πόλος εννοποίησης. Τέτοιος ήταν π.χ. ο ανταγωνισμός μεταξύ Βυζαντινής, Οθωμανικής και Σερβικής ολοκλήρωσης του χώρου των Μεσαίων. Τελείως διαφορετική είναι η παρερροή από το χώρο της ιστορικής Ευρώπης παραγόντων που επικρατούν να εξαρτήσουν το ΒαλκανοΜικρασιατικό πεδίο από το χώρο εκείνο. Τέτοια ήταν η παρέμβαση με τις Σταυροφορίες. Παρόμοια ήταν η παρέμβαση στους αγώνες εθνικής ανεξαρτησίας των Βαλκανικών λαών - όπου οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις προελάσαν το διακυλισμό του ενιαίου χώρου μας της Εγγύς Ανατολής (της καθ' ημάς Ανατολής) σε σφαίρες επιρροής, π.χ. Ελλάδα στην Αγγλία, Βουλγαρία στην Ρωσία, Σερβία στην ΑυστροΟυγγαρία. Η Βενιζελική Μεγάλη Ιδέα (όπως την ανέλυσα στο προηγούμενο άρθρο μου) περιελάμβανε με στοιχεία Ευρωπαϊκού παρεμβατισμού (αναπόφευκτα μέχρι ενός σημείου, λόγω των ιστορικών αναγκαιότητων), αλλά στη γεωστρατηγική της ουσία ανήκε στον εγγενή για το χώρο μας τύπο ανταγωνισμού - ποιος μπορεί να αναλάβει τον κεντρικό ρόλο για τη συνδιατάξη του χώ-

ρου μας. Απόδειξη του ότι αυτός ήταν ο καθοριστικός χαρακτήρας της πρώτης Βενιζελικής Στρατηγικής είναι το γεγονός ότι όταν η Στρατηγική αυτή απέτυχε, όταν φάνηκε ότι το ΝεοΕλληνικό Κράτος δεν ήταν σε θέση και δύναμη να αναλάβει την ευθύνη ενός τέτοιου οργανωτικού ρόλου, τότε ο Βενιζέλος έκανε 180° στροφή εξωτερικής πολιτικής. Η συνδιάρθρωση και ολοκλήρωση του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου μπορούσε πλέον να γίνει μόνο με τον ΕλληνοΤουρκικό συνολικό συντονισμό.

Όχι μόνο το ζωτικό συμφέροντα λοιπόν μετά το 1922 Ελλάδας και Τουρκίας συμπίπτουν στη γεωπολιτική του χώρου μας, αλλά ειδικές σχέσεις είχαν εγκαθιδρυθεί λίγο πριν το 1955 (Συνθήκες Αγκύρας και Bled), σε ενεργοποίηση, συνέχιση και εντατικοποίηση των μεσοπολεμικών συνθηκών και του Βαλκανικού Συμφώνου. Σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική στο Κυπριακό που αποφασίσθηκε, χωρίς την προηγούμενη πλήρη συνεννόηση με την Τουρκία, αποτελούσε κορυφαίο στρατηγικό λάθος. Και για έναν ακόμη, ισχυρότατο, λόγο: η Κύπρος αποτελεί αντικειμενικό καιρο σημείο αναφοράς για την αρχιτεκτονική ασφαλείας της Τουρκίας. Η παραχώρηση της νήσου στη Μ. Βρετανία την εποχή της Συνθήκης του Βερολίνου είχε το νόημα, και έγινε με τον ρητό όρο, της Αγγλικής ευθύνης στην ασφαλεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ιδίως απέναντι στη Ρωσική πίεση προς νότο. Αντ' αυτού, όχι μόνο η Ελληνική πολιτική στο Κυπριακό δεν έλαβε υπόψη τον απαιτούμενο συντονισμό δράσης με την Τουρκία στην αρχή. Αλλά και μετά το 1963, η Κυπριακή πολιτική, συνδυαζόμενη με την Σοβιετική στρατηγική στην ευρύτερη περιοχή, και με Σοβιετικές εγγυήσεις ασφαλείας (αναποτελεσματικές όπως απεδείχθη το 1974), αποτελούσε εκκενωμένη στρατηγική πρόκληση στα ζωτικά συμφέροντα της Τουρκίας, καθώς και αντέβαινε στο Αμερικανικό δυναμικό πεδίο της περιφέρειας.

Η ουσία του θεμελιώδους και κολοσσιαίου σφάλματος της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής είναι ότι α) εσπάρη κατά των ζωτικών συμφερόντων του γεωπολιτικού χώρου μας (και άρα και των πραγματικών ζωτικών συμφερόντων της χώρας μας) β) κατακλινθήκε αντίθετα προς τις δυναμικές γραμμές του Παγκόσμιου Αμερικανικού ηγεμονικού πεδίου (και γ) συντονισθήκε προς τα συμφέροντα ενός Ευρωπαϊκού Φουτσεμενταλισμού. Επηρεάστηκε δηλαδή στην ουσία τα συμφέροντα του ίδιου χώρου της ιστορικής Ευρώπης στον οικό μας χώρο. Έκανε λάθος βάρυ και στα τρία σημεία. Το πληρώνει και θα το πληρώσει, γιατί τα λάθη πρέπει να πληρώνονται. Μόνο έτσι μπορεί να σπιντάται ο νους ώστε να αποφεύγονται.

Τι κάνουμε τώρα; Στο επόμενο, για Ευρωστρατό, Κυπριακό, Ευρωπαϊκή Ένωση και Αμερικανική ηγεμονία.